

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ

УДК 332.8

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ МІСТ

Баклагов Ю. Б.

INNOVATIVE APPROACHES TO RESTRUCTURING HOUSING AND MUNICIPAL SERVICES CITIES

Baklahov Y.B.

У статті описуються інноваційні підходи до реструктуризації житлово-комунального господарства міст. На підставі дослідження показані переваги впровадження програмно-цільового методу при формуванні бюджету. Крім того, зроблено висновки щодо впровадження в галузь і перспективам розвитку нової форми господарювання - об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. Визначено комплекс дій і заходів, спрямованих на забезпечення та розвиток житлово-комунального господарства.

Ключові слова: інновації, місто, житлове і комунальне господарство.

Актуальність теми. В умовах глобалізаційних перетворень, постійних змін та "викликів" зовнішнього середовища актуальності набуває питання адаптації та реформування національної економіки та її інноваційний розвиток. В таких умовах важливим є пошук шляхів забезпечення не лише економічної ефективності та стабільного функціонування сфер національної економіки, але й прогресивної моделі підтримки кожної з них. Не виняток становить і сфера житлово-комунального господарства, яка в умовах переходу до ринкових відносин засвідчила свою неефективність та неспроможність діяти в конкурентних умовах згідно з вимогами зовнішнього середовища.

Становлення ринкової, соціально орієнтованої економіки вимагає нових підходів до регулювання такої важливої сфери як житлово-комунальна, через яку реалізуються інтереси кожної людини [1]. Ця надзвичайно важлива галузь забезпечує всім фізичним та юридичним особам життєво важливі житлово-комунальні послуги та забезпечує

існування суспільства загалом. У житлово-комунальній сфері України існує то статистичним даним майже 5 тис. підприємств і організацій, де задіяне близько 25 відсотків основних засобів економіки держави, зайнято 5 відсотків працездатного населення.

З часів незалежності України реформи в системі житлово-комунального господарства є об'єктом пильної уваги як зі сторони політиків, так і науковців. Проте реформування галузі ЖКГ в Україні йде вкрай повільно, проблеми в цій сфері не перестають бути гострими. Житлово-комунальне господарство залишається у вкрай нестабільному стані, якість послуг, що надаються, незадовільна.

На сьогодні підприємства ЖКГ допрацьовують той ресурсний потенціал, які були створено до початку 90-х років минулого століття. Відсутність надійних джерел для самофінансування ЖКГ і його непривабливість для приватних інвесторів призвели до значного погіршення виробничих потужностей цього сектора, підвищення їх аварійності, збільшення питомих та непродуктивних витрат матеріальних й енергетичних ресурсів, що негативно впливає на рівень і якість комунальних послуг [2].

Розвитку сфери ЖКГ найбільш заважають такі чинники, як відсутність комплексного підходу до розвитку ринкових відносин, недосконалість нормативно-правової бази та відсутність інституційних перетворень.

Вперше кошти на технічне переоснащення в галузі були виділені в 2004 році (475 млн. грн.) [1]. Згідно даних Державного бюджету для Міністерства ЖКГ виділено в 2010 році 46 млн. грн., в 2011 році -

100,0 млн. грн., що складає відповідно 30% і 35% від запланованого обсягу [5]. Таким чином, спостерігається дефіцит інвестиційних ресурсів. Прогнозується, що з місцевих бюджетів впродовж означеного періоду буде передаватися на фінансування житлово-комунальних програм 5,9 млрд.грн., зокрема з Державного бюджету 32 млн.грн., 75 млрд.грн. повинні скласти кредити під державні гарантії, 17 млрд.грн. - кошти підприємств, інвесторів та населення.

Щодо динаміки використання державних коштів, то, згідно Пропозицій Міністерства з питань житлово-комунального господарства вона повинна виглядати наступним чином (рис 1).

Одним із пріоритетів бюджетної політики України є бюджетне планування. В умовах обмеженості ресурсів виникла необхідність переходу до формування бюджету за програмно-цільовим методом. Ця методика ідеально підходить для вирішення різноманітних та багатогранних проблем територіального розвитку. Програмно-цільовий метод це теоретичні і науково-методичні основи розробки і реалізації цільових програм.

Така методика має декілька суттєвих переваг:

- більш чітке визначення виконавців, необхідних ресурсів та результатів які необхідно отримати;
- складання видаткової частини бюджетів за допомогою методологічно обґрунтованого комплексу заходів щодо досягнення конкретної мети програми;
- можливість залучення спеціалістів з різних напрямків для розробки програм і всебічного розгляду означених проблем;
- дозволяє комплексно вирішувати соціальні проблеми на рівні місцевого і державного бюджетів;
- жорсткі терміни виконання поставлених цілей, пошуку ресурсів. Зокрема, для об'єктів ЖКГ однією з цільових програм може бути "Програма ресурсо-та енергозбереження", яка дозволить скоротити витрати на опалення більш ніж на 40% [6].

Щоб більш детально дати характеристику означених проблем проаналізуємо фактичне виконання фінансування державної цільової програми «Реформування житлово-комунального господарства» (рис 2).

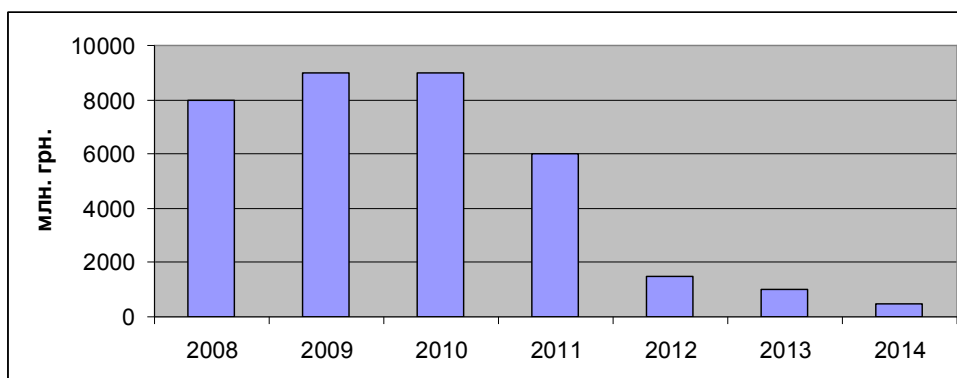

Рис. 1. Запланована динаміка використання бюджетних коштів щодо фінансування житлово-комунальних програм

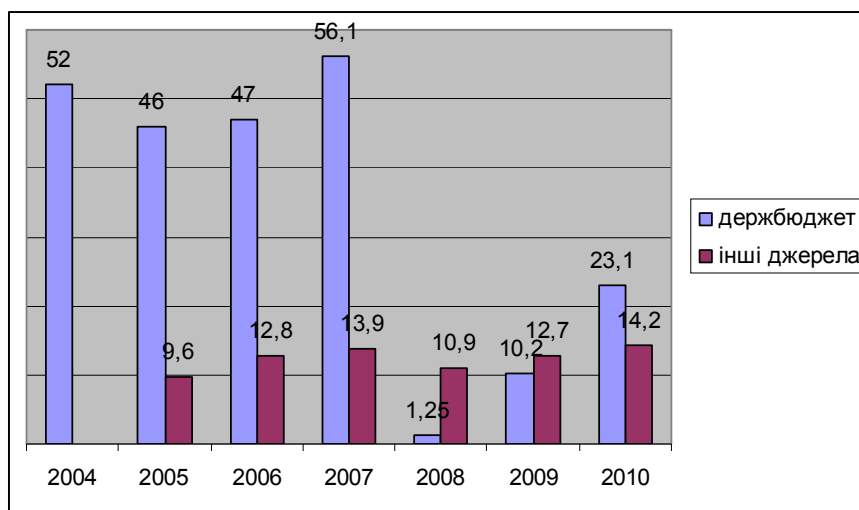

Рис 2. Питова вага фактичного фінансування програми «Реформування житлово-комунального господарства» у порівнянні з плановими показниками державного бюджету та інших джерел, %Як видно з графіку, фактичне виконання програми впродовж періоду аналізу не перевищувало планових показників на 60%, враховуючи той факт, що питома вага фінансування реформування ЖКГ від обсягу фінансування усіх діючих програм не перевищувала 0,2%

Особливо необхідно кинути всі зусилля для залучення коштів місцевого населення. По даним статистики за останні 5 років була проведена колосальна робота з капітального ремонту житлового фонду. За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та ЖКГ, більше 60% багатоквартирних будинків, яких всього в країні близько 80 тис., належать до «застарілого фонду, що потребує реконструкції» (будинки, побудовані в 1956-1991 роки)[6]. Основна проблема при проведенні капітального ремонту залишається низька активність самих власників житлових приміщень, що пов'язано як з організаційними проблемами так і з низькою платоспроможністю жильців.

Одним із перспективних напрямів розвитку галузі – створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ). У цьому напрямку, на мою думку, потрібно почати з підготовки кадрів, щоб у населення не було страху брати на себе відповідальність. Необхідно ініціювати навчання голів об'єднань співвласників багатоквартирних будинків на базі вищого навчального закладу. Професорсько-викладацькому складу необхідно розробити програму, яка б містила інформації про юридичні, економічні та організаційні аспекти управління ОСББ та науково-методичне забезпечення курсів підвищення кваліфікації голів ОСББ, залучивши до цього кваліфікованих викладачів.

Необхідно створити механізм цивільно-правових відносин, який базуються на сучасних економічно-ефективних рішеннях, що сприяє інвестиційній привабливості галузі ЖКГ, щоб привабити до галузі приватних інвесторів. Дефіцит інвестицій в галузь призводить до високого рівня зносу об'єктів комунальної інфраструктури, наслідками цього є величезні втрати в комунальних мережах.

Програма розвитку ЖКГ, яка прийнята на 2011-2014 рр. повинна виправити максимально стабілізувати положення у житлово-комунальному господарстві. Згідно основних положень програми, обсяги інвестицій в ЖКГ складають 23,365 млрд. грн. [4] Реалізація цієї програми дозволить провести комплексну модернізацію і переоснащення підприємств ЖКГ з метою зменшення ресурсоспоживання, забезпечити поступове виведення з експлуатації аварійних житлових будинків, завершити укомплектовування багатоквартирних будинків будинковими приладами обліку тепла, холодної і гарячої води, забезпечити прозорість у формуванні тарифної і цінової політики на житлово-комунальні послуги [6].

Виправлення такої ситуації повинно лягти на плечі органів влади, шляхом збільшення рівня регуляторної на координаційної функції. Значна кількість підприємств ЖКГ працюють на засадах самоокупності та рентабельності.

Висновки. Таким чином, основною проблемою житлово-комунального господарства є низька інвестиційна та інноваційна привабливість, що обумовлена великою кількістю проблем функціонування сфери. Для їх вирішення треба побудувати механізм на різних рівнях управління, який буде ґрунтуватись на принципах узгодження інтересів держави, муніципальних органів влади, бізнес-структур і населення регіону. Треба розробити правовий механізм співпраці бізнесу та влади з системою взаємних гарантій та страхуванні ризиків. Також важливо як змога швидше зробити перехід на новий технічний рівень з урахуванням новітніх технологій з енергозбереження та ресурсозбереження.

На мій погляд, давно виникла потреба у створенні програми пільгового банківського кредитування малого та середнього бізнесу, який бажає прийти до сфери ЖКГ й впроваджувати інноваційні технології в процеси виробництва та надання послуг. На цьому етапі влада повинна зосередитися на підвищенні рівня використання наявних ресурсів, модернізації об'єктів житлової та комунальної інфраструктури, регулюванні тарифів на послуги ЖКГ і визначенні порогів їх зростання, не припиняючи при цьому адресну підтримку малозабезпечених верств населення.

Література

1. Мазурчак О.Р.:Робота Державної житлово-комунальної інспекції є переконливим фактором здійснення реформ у галузі на користь споживачам послуг // Місцеве самоврядування-2009-№2-с.29-31.//
2. Електронні джерела: <http://www.zakon.rada.gov.ua>- нормативні акти України; <http://www.niss.gov.ua> - щодо основних пріоритетів реформування житлово-комунального господарства України на сучасному етапі; <http://www.lib.ua-ru.net> - регулювання розвитку житлово-комунального господарства міст і районів.
3. Кириленко О.П. Місцеві бюджети України (історія, теорія, практика) / О.П. Кириленко. - К. : Вид-во НІОС, 2000. - 384 с.
4. Концепція реформи місцевого самоврядування / Схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 липня 2009 р., № 900-р. [Електронний ресурс]. - Доступний з http://www.kmu.gov.ua/control/uk/newsnpd?npdList_stind=61.
5. Качала Т.М. Житлово-комунальне господарство в системі міського комплексу : монографія / Т.М. Качала / Черкаський державний технологічний університет. – К. : Вид-во "На-ук. думка", 2008. – 415 с.
6. Лега Ю.Г. Вдосконалення управління житлово-комунальним комплексом України в сучасних умовах розвитку національної економіки / Ю.Г. Лега, Т.М. Качала, Н.Ф. Чечетова. – Черкаси : Вид-во ЧДТУ, 2003. – 219 с.

References

1. Mazurchak O.R.:Robota Derzhavnoi zhitlovo-komunal'noi inspekciї є perekonlivim faktorom zdijsnennja reform u galuzi na korist' spozhivacham poslug // Misceve samovrjaduvannja-2009-№2-s.29-31.//.
2. Elektronni dzherela: <http://www.zakon.rada.gov.ua>-normativni akti Ukraїni; <http://www.niss.gov.ua> - shhodo osnovnih prioritativ reformuvannja zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva Ukraїni na suchasnomu etapi; <http://www.lib.ua-ru.net> - reguljuvannja rozvitku zhitlovo-komunal'nogo gospodarstva mist i rajoniv.
3. Kirilenko O.P. Miscevi bjudzheti Ukraїni (istorija, teorija, praktika) / O.P. Kirilenko. - K. : Vid-vo NIOS, 2000. - 384 s.
4. Koncepcija reformi misceвого samovrjaduvannja / Shvalena rozporjadzhennjam Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 29 lipnja 2009 r., № 900-r. [Elektronnij resurs]. - Dostupnij z http://www.kmu.gov.ua/control/uk/newsnpd?npdList_stind=61.
5. Kachala T.M. Zhitlovo-komunal'ne gospodarstvo v sistemi mis'kogo kompleksu : monografija / T.M. Kachala / Cherkas'kij derzhavnij tehnologichnij universitet. – K. : Vid-vo "Na-uk. dumka", 2008. – 415 s.
6. Lega Ju.G. Vdoskonalennja upravlinnja zhitlovo-komunal'nim kompleksom Ukraїni v suchasnih umovah rozvitku nacional'noi ekonomiki / Ju.G. Lega, T.M. Kachala, N.F. Chechetova. – Cherkasi : Vid-vo ChDTU, 2003. – 219 s.

Баклагов Ю.Б. Инновационные подходы к реструктуризации жилищно-коммунального обслуживания городов.

В статье описываются инновационные подходы к реструктуризации жилищно-коммунального хозяйства городов. На основании исследования показаны преимущества внедрения программно-целевого метода при формировании бюджета. Кроме того, сделаны выводы по внедрению в отрасль и перспективам развития новой формы хозяйствования – объединений совладельцев многоквартирных домов. Определен комплекс действий и мер, направленных на обеспечение и развитие жилищно-коммунального хозяйства.

Ключевые слова: инновации, город, жилищное и коммунальное хозяйство.

Baklahov Y.B. Innovative approaches to restructuring housing and municipal services cities.

This article describes an innovative approach to the restructuring of housing and communal services of cities. On the basis of studies showing the benefits of implementing the program-target method when preparing the budget. In addition, the conclusions on the implementation of the sector and the prospects for the development of new forms of business - associations of condominiums. The complex of actions and measures aimed at ensuring the development of housing and communal services.

Keywords: innovations, city, housing and communal economy.

Баклагов Ю. Б. – доктор філософії в галузі державного управління, професор Міжрегіональної Академії управління персоналом

Рецензент: **Заблудська І.В.**, доктор економічних наук, професор.

Стаття подана 15.04.13